

הרבנית הדגולה

פשה סולובייצ'יק ע"ה

אבל ירד על משפחת סולובייצ'יק, עם פטי"ת רת אם הבנים והבנות, הרבנית פשה סולובייצ'יק, ע"ה, אלמנתו של הגאון ר' משה ואמם של הרב ר' יוסף דובר, הרב ר' אהרן, ד"ר שמואל סולובייצ'יק, של גב' שולמית מיזלמן, וגב' חנה גרבר. בהספדים שבהלוויית תה, ובדברי זכרונות והערכה, נפתח אשנב חדש למשפחה מיוחדת זו, שאף היתה מן המפורסמות עדיין עטופה בהסתר גדולתה.

אביה של הרבנית סולובייצ'יק, הוא הגאון ר' אליהו פיינשטיין, הידוע בשם ר' אליהו פרוזינר, על שם עירו, מחבר "הליכות אליהו" להרמב"ם ושו"ת (ווילנה, תרצ"ב) הצטיין גם בזה שהשקיע מאמצים רבים ללמד בנותיו תורה, ולא רק תנ"ך אלא גם משנה ו"עין יעקב". בתו, הרבנית סולובייצ'יק היתה בקי"א, נוסף לתנ"ך, גם בכל ששה סדרי משנה וגם בכל אגדות הגמרא ובמדרשים. פעם אמרה לי הרבנית קוטלר, תלח"א, אלמנתו של הגאון ר' אהרן קוטלר: "אצלנו היו סבורים אמנם, שעל הבנות ללמוד תורה כמו עם הבנים". ואמנם, היא עצמה, כאמה הרבנית של רא"ז מלצר, הן כולן התגלמות של שיטה זו.

שמעתי מהרב ר' יוסף דוב סולובייצ'יק, בשם ה"חפץ חיים", שתמך בביה"ס "בית יעקב" וטעמו ונימוקו: אשה נכרית באה להתגיייר מלמדים אותה דינים, במה גרועה בת יש-ראל? הרי גם היא צריכה לדעת את המצוות אשר תלך בהן.

אם נשים למדניות הן תופעה חדשה בארץ זו, הרי אינה חדשה במשפחה זו. כי מסורת לה בנידון זה. בהספרו על אמו אמר הרב ר' יוסף דוב סולובייצ'יק, שנוסף להלכה ממל"את המסורת תפקיד רב. כמה מעיקרי הלכה מיוסדים עליה. אבל היא סללה דרך בכון זה והראה דוגמה, כאלו אמרה: ממני תראו וכן תעשו. היא היתה מלומדת, ועם זה היתה למדנית בכמה מקצועות התורה.

חותנה הגדול, הגאון ר' חיים, הרב מבריסק אמר פעם: פשקה — לפי כשרונותיה היתה מסוגלת להיות למדנית גדולה.

כאשר נפטרה רעייתו של ר' חיים הבריסקאי והוא צווה למסור תכשיטיה, ירושה מרבי חיים מוואלוז'ין, לכלתו פשקה.

היתה מחוננת להקיף בעיות לכל צדדיהן, לחדור לתוך-תוכן, ולתפוס תמציתן. היתה לה תפיסה מהירה, הבנה עמוקה ושכל ישר. ידעה לנתח שאלות ולמצוא מענות. הרי בני' ובנותי', כל דבר הקשה הביאו אליה. עד ימיה האחרונים היתה להם כתובת: נשאל את אמא. ביחוד ב-26 שנים מאז פטירת בעלה הגאון היתה לבניה אם ואב גם יחד. ויותר מאשר הדריכה בעצה ותושיה השפיעה באישיותה, בעצם היותה, בעדינת נפשה ובאופיה, המחונן באצילות דקה מן הדקה.

דמות צנועה, קלילה וחלשה זו היתה צוק עליו נשענו אף עמודי המשפחה. תמיד היתה בהם הרגשה שיש מישוה שיוציאם מבין ה"מצרים בימי זעם, אם במלחמת עולם הרא"ש שונה ובימי המהפכה ברוסיה לפני יובל שנים, אם בוורשה עד שנת 1930, ואף כאשר הגיעו לחוף של אמריקה לא כל הדרכים היו סוגות בשושנים. היו בטחזים שיד נאמנה תנהלם דרך מוקשים ויוציאם ממצוקה.

היא לא סמכה על בינתה בלבד ולמדה כל ימי חייה. ובהתמדה רבה, מה שקנתה — ורב היה רכוש הרוחני — ביגיעה קנתה. היא היתה עמלה בתורה. ללמוד וללמד. ספרו בניה שבנעוריהם היתה אמם עוזרת להם לא רק בלמוד חומש עם מפרשים, אלא גם בגמ'. היא היתה גם מהדרת מאוד במצוות. התפללה שלוש פעמים ביום, ופרקי תהלים היו שגור"רים בפיה.

הרבנית פשה סולובייצ'יק היתה יחידת סגור"לה לא בלבד בכשרונותיה והשכלתה. כי אם גם במידותיה והליכותיה. ולא רק בחכמתה כי אם גם בראשית חכמה. וגם במידת צדקה במתן בסתר.

בהיותי בגיטו ורשה יחד עם גיסה הרב ר' אליעזר איצי מיזלס הי"ד, בעלה של

החדשה. זוהרה לא הועם, השפעתה לא נחל-
שה, ותחרשת אחריות שבה איפפה גם את
בניה — בהנהגתם ובהתנהגותם. נשמעו הני-
מות הזכות של בדיסק וגם הדעידו בנפש
הדוד החדש. השרשים העתיקים שוב השתרו
— בארץ לא זרועה.

כאשר פגשתי את הרבנית סולובייצ'יק ב-
ראשונה בניו יורק בעת שיעורו של בנה
בכורה ליום השנה לפטירת אביו, ג' שבט —
שיעור, שאגב נעשה למוסד וליום הלולא לבני
תורה — ראיתיה איך שהיתה כולה הקשבה
ודריכות מופנת כלפי בנה בהתעלותו למרומי
מחשבה, כשהיה מעמיק, דולה, צולל ומת-
רומם ומרומם, וכאשר משתתפים בחוויה עמ-
קה בנים, בנות ונכדים, ועמם מאות תלמידים
רבנים, ולמדנים. ראיתי דורות מתקפלים ו-
מתעלים והיו לאחד במאור תורה.

עתה בעת הלוייתה בישיבת רבנו יצחק
אלחנן, כשנכדיה, כולם תלמידי ישיבות ומ-
צוייניהן, נשאו את ארונה בדחילו — היה
זה מראה מרשים במשמעותו של המשך ממד-
חקים ופסגות — המוביל לנצחיות.
ה. כ"אברהם

אחותה, שנפטרה לפני המלחמה, וחתנו של
ר' אליהו הפרוץנאי, השתוממתי להשכלתה
והבנתה, גם בלמודי קודש, של בתו יחידתו.
ואז האיד אותי ר' אליעזר איצי, בראשיתה
ובתחילת שרשיה של משפחה זו, אשר נכון
לקדוא על צאצאיה: מיוסדים וחוקים כצור
רים וגבעות הללו ע"י אבות ואמהות. ונסכה
או השיחה על הרבנית פשקה, כפי שכינה
אותה גיסה, וגם רבי חיים, בהקשבו לזיכוח
בינה לבין הדיק ר' שמחה זליג מבית-דינו,
העיד: "בוודאי הצדק — עם פשקה"...

היא צדקה גם כשהכריעה על דרכו של
בנה רבי יוסף דובר, שמתחילה טדם הגיע
לבר-מצוה, למד אצל מלמד חסידי — וללא
התקדמות. אחרי בקוד אצל חותנה בבדיסק
הוציאו משם והיפנתה אורו לדרך הבדיסקאי,
שחוללה מהפיכה בשיטת הלימוד בישיבות,
ומאז הלך האיש וגדל. כאשר סיפר לי פעם
הגאון על מאורע זה חשתי את הכרת טובה
העמוקה שדחש לאמו, גם אחרי עשרות בש-
נים, כאלו אמר: שלי ושלכם שלה היא.

בהגיעה עם משפחתה לאמריקה יצקה את
המטבע הישנה מחדש, וטבעה אותה בסביבה

השתתפותנו העמוקה כאכלם הכבד של ידידנו הדגולים, רמי המעלה,

הגאון ר' יוסף דובער הלוי סולובייצ'יק שליט"א, בוסטון

ואחיו הרב הגאון הגדול מוה"ר אהרן הלוי שליט"א

וכל המשפחה

בהילקח מהם אמם הרבנית הדגולה מ' פשה ע"ה.

בעבודתם הגדולה והפורי' בשדי הרבצת התורה ימצאו נחומים.

מערכת „הפרדס"

ר' יחזקאל ב"ר ישעי' ע"ה פאזין

בעל בית הרושת „סיני" — שיקאגו, איל5.

נולד ברוסי' בשנת תרנ"ג ונפטר בשם טוב בחודש שבט בעיר שיקאגו. הי' עוסק בצדקה ובגמילת חסדים בכל עת, לא הי' ענין של צדקה ומגבית שמר פאזין ע"ה לא הי' נענה ביד רחבה.

בחוגי המסחר מוכר הי' כאיש נאמן, ישר והגון, ובגלל מעלותיו הרבות רכש לו את אמונם של רבים שבאו אתו במגע ישיר. כולם הכירוהו כתור איש בעל יזמה ובעל מעוף רחב.

הגיש עזרה לכל מי שפנה אליו. ביחוד הראה יחס לבני וחס לצרכיה של ארץ-ישראל הדתית שתמך מהונו בסכומים ענקיים. פיזר אלפים רבים למוסדות תורה שונים בא"י. ואת הכל תמך באדיבות ובשביעות-רצון נפשית. בשיקאגו מצא שטח רחבי-ידים לפעולותיו המסחריות, ובשיקאגו מצא מוקירים ומעריצים שידעו להעריך אותו כאחד הבעה"ב היותר חשובים.

השאיר אחריו אשה ובנים: אשתו מרת סאניע תחי', בנו יחידה הממשיך את דרכו מר ישעי' פאזין, ובתו ליבא.

שלום לעפרו ותהא נשמתו צרורה בצרור החיים.